

Informe sobre els abusos sexuals en l'àmbit de
l'Església catòlica i el paper dels poders públics

UNA RESPOSTA NECESSÀRIA

RESUM

Informe sobre els abusos sexuals en l'àmbit de
l'Església catòlica i el paper dels poders públics

RESUM

Informe sobre els abusos sexuals en l'àmbit de
l'Església catòlica i el paper dels poders públics

UNA RESPOSTA NECESSÀRIA

RESUM

Octubre, 2023

Índex d'aquest resum

Presentació. Una resposta necessària.....	4
Plantejament general del treball de la Comissió Assessora i realització de l'informe.....	6
<i>Comissió Assessora — Unitat d'Atenció a les Víctimes — Fòrum d'associacions — Recollida d'informació — Resposta de l'Església</i>	
Reconeixement del problema.....	10
La dimensió del problema.....	11
<i>Enquesta demoscòpica</i>	
La comprensió del problema.....	13
<i>Testimonis recollits per la Unitat d'Atenció a les Víctimes — Conseqüències dels abusos</i>	
La resposta de l'Església davant la problemàtica dels abusos.....	18
La resposta dels poders públics.....	19
<i>Reparació — Àmbit educatiu</i>	
La necessitat de prevenir i de reparar.....	23
<i>Paper dels poders públics — Obligació de reparació — Compensació econòmica</i>	
Assumir la responsabilitat.....	26
Recomanacions.....	27

Presentació

Una resposta necessària

Aquest informe, del qual aquí presentem un breu resum, és el resultat de l'encomanda que va fer el Congrés dels Diputats al Defensor del Poble, el 10 de març de 2022, en aprovar així una Proposició no de Llei (PNL) presentada prèviament per diversos grups parlamentaris. En concret, en aquests termes: «El Congrés dels Diputats encomana al Defensor del Poble, Alt comissionat de les Corts Generals per a la defensa dels drets fonamentals, que constitueixi una Comissió independent, presidida per ell, amb l'encàrrec d'elaborar un Informe sobre les denúncies per abusos sexuals en l'àmbit de l'Església catòlica i el paper dels poders públics».

Cal donar una resposta a una situació de patiment i de solitud que durant anys s'ha mantingut, d'una o altra manera, coberta per un silenci injust.

Cal dir que el que ha succeït ha comptat amb aquest silenci, el dels qui van poder fer més, o d'una altra manera per evitar-ho. Se subratlla que no és cert que tothom ho sabia, però, així mateix, és cert que no és veritat que ningú no ho sabés.

Aquest informe respon a una necessitat social, ètica i política expressada per la ciutadania. Alhora, i això és el decisiu, respon a allò que les víctimes d'abusos sexuals venen requerint. Per començar, ser escoltades, ateses i correspostes. Elles són el sentit primer, el sentit últim i el sentit central d'aquest informe.

El que en última instància pretén aquest informe és que s'assumeixi la responsabilitat, la qual cosa implica *respondre de*, *respondre davant de* i *respondre a*. I aquesta resposta necessària

exigeix que aquest Informe contribueixi a una presa de consciència encara més gran de la qüestió, i a donar efectivament una resposta a les víctimes, una resposta exigida per elles amb bones raons, i per la societat.

Sens dubte, aquest assumpte en té prou, d'escandalós. Ho és i ho seria encara més pretendre avui no abordar el succeït, emparant-se en la consciència mal entesa que poden perjudicar-se conviccions, valors o principis vinculats a les creences de persones concretes o de determinats sectors de la ciutadania.

Ara bé, sembla haver-se establert ja, fins i tot en no pocs d'aquests àmbits, la percepció que intentar evitar l'escàndol que es conegui el succeït faria més mal, el més gran dels escàndols, l'escàndol d'allò silenciats, amb repercussions institucionals greus i imprevisibles. I, per descomptat, personals. Aleshores, la consciència social establiria, amb bones raons, un veritable judici social.

Perquè, en tot cas, sempre cal tenir presents les víctimes i anteposar-les a qualsevol altra consideració. Cal respondre-hi.

Ángel Gabilondo Pujol
Defensor del Pueblo

Plantejament general del treball de la Comissió Assessora i realització de l'informe

L'Informe parteix de l'encomanda feta pel Congrés dels Diputats al Defensor del Poble i del treball de la Comissió Assessora creada per acomplir-la, entre de juliol de 2022 i setembre de 2023.

Comissió Assessora

El 5 de juliol de 2022 es va constituir la Comissió Assessora per a l'atenció a les víctimes d'abusos sexuals en l'àmbit de l'Església catòlica i el paper dels poders públics.

El Defensor del Poble va estimar que aquesta Comissió havia de ser, a més d'independent, oberta i plural, un reflex de la mateixa societat que representa, a fi d'aconseguir un informe que no fos esbiaixat, ni ideològicament ni en cap altre sentit. Es va intentar reunir persones acreditades en la seva tasca i en la seva disciplina. Podeu consultar-ne la composició a: <https://www.defensordelpueblo.es/comision-asesora-atencion-victimas/>

Unitat d'Atenció a les Víctimes

La Unitat d'Atenció a les Víctimes d'abusos en l'àmbit de l'Església catòlica va ser creada el 5 de juliol de 2022 i va iniciar el seu treball l'endemà. L'objectiu d'aquesta unitat ha estat rebre els testimonis d'abusos comesos en l'àmbit de l'Església. Es van fer entrevistes, majoritàriament de manera presencial, i per a això els professionals de la Unitat s'han desplaçat a diverses ciutats, en alguns casos.

La unitat es va dotar d'un número de telèfon gratuït propi (900111025), una adreça de correu electrònic específica (atencionvictimas@defensordelpueblo.es) i un sistema de trucades sortints amb número ocult per a afavorir l'anonimat de les persones que hi acudien a prestar testimoni.

L'equip de la Unitat ha comptat amb vuit persones: un coordinador, cinc tècnics i dos administratius. Els perfils professionals del personal tècnic han estat: tres psicòlegs (forenses i clínics), una treballadora social, una criminòloga i un advocat i psicòleg sanitari. El seus noms i perfils s'indiquen al final de l'informe complet.

Fòrum d'associacions

El 5 d'agost de 2022, el Defensor del Poble es va dirigir a diverses associacions de víctimes d'abusos sexuals en l'àmbit de l'Església catòlica, i els va convidar a constituir un Fòrum d'associacions, a fi i efecte que representants i membres d'aquestes associacions de víctimes compartissin les seves experiències i les seves posicions davant els abusos soferts. La invitació es va fer amb un criteri inclusiu, amb l'objectiu que totes les associacions poguessin fer sentir la seva veu.

Recollida d'informació

A més de la informació obtinguda per les vies assenyalades, la Comissió Assessora ha treballat amb les dades d'una enquesta demoscòpica a la població espanyola, que tenia com a objectiu determinar la prevalença, les circumstàncies i les conseqüències dels abusos sexuals patits en l'àmbit de l'Església catòlica, en el context de la problemàtica general de l'abús sexual infantil. També s'ha recollit informació a partir de la petició de col·laboració feta pel Defensor del Poble a la Conferència Episcopal Espanyola (CEE) i la Confederació de Religiosos i Religioses d'Espanya (CONFER), així com a les diverses diòcesis i instituts de vida consagrada, amb els representants de les quals s'han mantingut reunions.

El Defensor del Poble ha mantingut més de vuitanta reunions amb diverses instàncies (incloses aquí les tretze de la Comissió Assessora i les quatre del Fòrum d'associacions).

La informació recollida, examinada a partir del coneixement aportat per l'abundant bibliografia existent a escala internacional i dels resultats de la investigació duta a terme a Espanya, ha permès prendre consciència de la problemàtica dels abusos sexuals comesos

a l'entorn de l'Església catòlica i valorar-ne la dimensió quantitativa i qualitativa, el dany causat a les víctimes i la seva relació amb altres manifestacions d'abusos sexuals, particularment d'abús sexual infantil.

La Comissió Assessora ha conegut el sentiment de solitud que han experimentat moltes víctimes quan han fet el pas de denunciar els fets i prestar testimoni, fins al punt d'haver de fer front, prou vegades, a un nou dany, a la victimització secundària causada per la resposta de l'Església catòlica, de la societat o del sistema de justícia.

Els testimonis que conté la versió completa d'aquest informe (que constitueixen el nucli del capítol 4 de la part III) mostren la repercussió que els abusos han tingut en la vida de moltes víctimes i les diverses manifestacions del dany personal.

Entre els objectius de la Unitat d'Atenció no es trobava arribar a conèixer una quantitat concreta i concloent de persones afectades per abusos sexuals en l'àmbit de l'Església catòlica. Pretendre fer una estimació del nombre de víctimes implicaria passar per alt el silenci voluntari de moltes d'elles i ignorar les que han desaparegut a conseqüència del pas del temps.

En tot cas, al llarg de l'informe es recullen els nombres dels casos recollits per la mateixa Església catòlica (no sempre coincidents entre ells: els de cada diòcesi i els dels instituts de vida consagrada, d'una banda, i els més globals aportats per la Conferència Episcopal Espanyola). També es té en compte la investigació del diari *El País*, les dades que ha anat oferint en documents successius i indica al seu web la quantitat de casos que ha detectat.

Resposta de l'Església

L'elaboració d'aquest informe ha requerit un esforç important per obtenir informació, atès que no ha estat possible accedir a totes les fonts de dades. La col·laboració dels representants de l'Església ha estat dissemblant. La Comissió Assessora va sol·licitar informació a la Conferència Episcopal Espanyola i a totes les diòcesis, de qui va rebre contestacions centrades sobretot en les dades recollides a les

oficines d'atenció a les víctimes i en els protocols sobre prevenció i resposta als abusos. Algunes diòcesis han mostrat una actitud col·laboradora i han aportat dades rellevants per als objectius de la investigació.

Tanmateix, cal assenyalar que altres diòcesis han rebutjat col·laborar amb aquesta investigació. Un bisbat ha qüestionat la mateixa encomanda de la qual aquesta porta causa i no ha aportat cap dada. I un altre ha reconegut l'existència de dos casos, però no n'ha ofert cap dada.

L'argument defensiu que la investigació hauria d'estendre's als abusos sexuals en altres àmbits oblida o minimitza la rellevància social de l'Església i el seu poder a Espanya, durant gran part del segle XX. A més, no transmet la impressió que l'Església estigui especialment interessada en el coneixement dels delictes respecte dels quals pugui tenir algun tipus de responsabilitat a l'hora de prevenir-los o donar-hi resposta.

D'altra banda, s'han detectat en alguns episcopats certes actituds que indiquen una reticència al reconeixement i a la investigació dels casos d'abusos. Una mostra d'això és la manca d'atenció que han rebut algunes denúncies quan no han trobat informació prèvia sobre els fets denunciats als seus arxius, i es presumeix d'alguna manera que les persones denunciants, sovint adults de més de 60 anys, tenen un interès espuri, en lloc de mostrar voluntat d'investigar els casos.

La constància d'informació als arxius diocesans, fins i tot en els expedients personals dels clergues, sobre abusos o sospita d'abusos sexuals ha resultat ser excepcional i gairebé inexistent, fins i tot en casos d'agressors assenyalats per diverses víctimes. De les respostes de les diòcesis cal deduir-ne que no ha estat pràctica habitual desar aquesta informació. L'arxivament de la informació sobre abusos ha estat un fet dependent de les decisions de cada bisbe, del seu interès que es desessin dades i de la gravetat percebuda del cas. En general, només s'ha pogut saber que hi ha informació registrada dels casos en què s'han obert procediments canònics, dels casos que han derivat en processos en la justícia penal

de l'Estat, que van tenir un impacte en els mitjans de comunicació o que van poder generar escàndol al municipi o parròquia corresponent.

Pel que fa a instituts de vida consagrada, cal fer constar la bona disposició de la Conferència Espanyola de Religiosos (CONFER) per aportar informació, tot i que hi ha hagut diferents pautes de resposta per part dels diversos instituts, amb realitats molt diferents respecte del nombre de membres, activitats en contacte amb menors d'edat i denúncies d'abusos sexuals que els han afectat, però també amb diferències en la manera de fer front al problema.

Reconeixement del problema

Hi ha una gran evidència que els abusos sexuals a l'Església catòlica són un greu problema social i de salut pública, que ha causat múltiples danys.

La gravetat del fenomen, en l'àmbit social, deriva no sols de la intensitat del sofriment experimentat per les víctimes, sinó també de la quantitat de persones afectades i de la defraudació de la confiança dipositada per aquestes i per una part molt important de la societat en una institució que ha tingut un poder i una autoritat moral innegables.

No és una dada casual que el problema de l'abús sexual infantil en l'àmbit de l'Església aconseguís la màxima prevalença en els anys de la dictadura franquista, i va començar a decreixer a partir dels anys vuitanta del segle passat. En això coincideixen els resultats de l'enquesta i els dels testimonis recollits per la Unitat d'atenció a les víctimes. L'evolució del fenomen té també un paral·lelisme amb l'ocorregut en altres països, i va decreixer després del procés de secularització i la disminució de la influència social de l'Església, procés que a Espanya es va produir amb un cert retard respecte d'altres estats.

El problema dels abusos sexuals a l'Església catòlica ha afectat especialment nens, nenes i adolescents i cal situar-lo en el context de la problemàtica de l'abús sexual infantil i, més concretament, de la victimització en contextos institucionals.

Tot això, que no es limita a una institució i afecta, d'una manera o una altra, tots els àmbits de socialització dels menors d'edat, ha de reclamar la màxima atenció dels poders públics, pels greus efectes psíquics per a les víctimes i per l'impacte que en deriva per al present i el futur de la societat.

A més, l'abús sexual en un entorn institucional ha de preocupar d'una manera especial les institucions públiques i els representants polítics. Si l'àmbit en el qual es produeixen els abusos és el d'una institució religiosa, cal tenir en compte l'especificitat i la gravetat per les seves conseqüències, entre les quals es troba el dany espiritual.

Tampoc cal oblidar que l'impacte dels abusos no s'esgota en el dels actes delictius comesos contra menors d'edat, sinó que mereixen ser presos seriosament també els casos d'abusos amb víctimes adultes. Entre aquests casos, l'abús sexual pot aparèixer relacionat amb un abús de consciència.

La dimensió del problema

Enquesta demoscòpica

Com s'ha exposat, l'informe s'ha basat en les dades aportades per una enquesta feta l'any 2023 a una mostra àmplia de la població espanyola (8.013 persones), la qual cosa permet comparar-ne els resultats amb l'únic precedent de característiques similars (l'enquesta duta a terme el 1994, per encàrrec del Ministeri de Sanitat) i té, a més, el valor d'haver inclòs més preguntes relacionades amb la problemàtica específica aquí examinada.

L'enquesta ha permès constatar, una vegada més, el greu problema de l'abús sexual infantil, que té una elevada prevalença a Espanya i és una realitat present tant en l'àmbit familiar com en altres espais de socialització en els quals les persones menors d'edat tenen contacte amb persones adultes.

Aquesta enquesta ha revelat que un 11,7 % de les persones entrevistades havia estat víctima d'abús sexual en la infància o en

l'adolescència (abans dels 18 anys). La prevalença és superior en dones que en homes (17 % i 6 %, respectivament).

Malgrat la dificultat de comparar aquests resultats amb els de l'estudi de 1994, les dades indiquen un probable descens dels abusos sexuals a Espanya al llarg de les últimes dècades, en sintonia amb els estudis duts a terme en altres països.

Segons aquesta enquesta, l'abús sexual infantil comès en un àmbit religiós és un problema que ha afectat a Espanya un 1,13 % de les persones adultes. El percentatge de persones adultes que van ser víctimes d'abusos comesos per un sacerdot o religiós catòlic és inferior, un 0,6 %, xifra similar a la trobada en estudis fets en altres països.

Això és conseqüència que una part de les persones abusades en l'àmbit religiós han tingut com a agressores persones laiques (contractades com a professors en una escola religiosa, voluntaris o un altre tipus de col·laboradors) o els fets han tingut lloc en el si de confessions diferents de l'Església catòlica.

Tal com ha succeït en altres països, hi ha un major nombre de persones afectades de sexe masculí, que representen un 64,6 % de les víctimes.

Quant a l'edat, el fet que la prevalença disminueixi en les edats més joves indica una tendència decreixent a partir dels anys seixanta i setanta, en els quals es van produir el nombre més gran d'abusos, com va succeir també en altres països. Aquestes característiques de sexe i edat són aspectes singulars dels abusos sexuals comesos per un clergue o religiós catòlic, en comparació amb altres manifestacions d'abús sexual infantil.

L'enquesta també ha posat en relleu l'existència de diferències entre aquestes víctimes i les d'altres casos d'abús sexual, tenint les persones victimitzades en l'àmbit religiós més nivell socioeconòmic i més nivell d'estudis. També s'ha posat de manifest l'impacte dels abusos en la fe religiosa, amb més percentatge de persones no creients entre qui ha sofert abusos sexuals en aquest àmbit.

Les dades de l'enquesta confirmen que els casos registrats oficialment, a partir de denúncies, així com els que han estat coneguts per les oficines d'atenció a les víctimes de la mateixa Església, els que han estat recollits en la investigació del diari *El País* o els que aquesta mateixa Comissió Assessora ha conegut a través de la Unitat d'Atenció a les Víctimes, no representen més que una petita part d'una realitat molt més estesa. Els estudis victimològics han posat en relleu les múltiples barreres (internes, interpersonals, institucionals i socials) que han de superar les víctimes a l'hora de denunciar aquests fets, entre les quals cal destacar la falta de suport, l'estigmatització i la pressió derivada de les dinàmiques d'ocultació presents durant molt de temps.

La comprensió del problema

Per a una adequada comprensió del problema cal conèixer no només la seva dimensió quantitativa, sinó també les seves causes i conseqüències. Les causes dels abusos sexuals són múltiples. No hi ha dubte que, en primer lloc, es troben les que porten certes persones a cometre aquests greus delictes, que han estat objecte d'estudis especialitzats.

Però, més enllà de les causes individuals, la societat ha de preocupar-se pels factors que han afavorit que aquestes conductes hagin ocorregut i que aquestes s'hagin comès, en molts casos, de manera reiterada, en un entorn d'ocultació i impunitat.

La Comissió Assessora ha estat coneixedora, a partir dels estudis duts a terme a Espanya i en altres països, així com de les dades recollides per la Unitat d'Atenció creada pel Defensor del Poble, basades en els testimonis de les víctimes, de la importància que tenen els factors d'oportunitat i els de caràcter institucional.

Hi ha evidència que el clericalisme, fortament arrelat en el si de l'Església catòlica, la sacralització de la figura del sacerdot com a representant de Déu a la Terra, la solitud de molts clergues i l'assumpció problemàtica de la sexualitat són factors que han pogut propiciar que hagin ocorregut aquests abusos sexuals, com a

expressió d'un abús de poder enfront de nens i adolescents o persones subjectes a una relació de dominació psíquica o espiritual.

La investigació acadèmica sobre els abusos sexuals a l'Església catòlica ha emfatitzat l'aspecte institucional en la comprensió dels factors de risc específics dels abusos en l'àmbit de l'Església catòlica, entre els quals, a més dels anteriors, s'han assenyalat el celibat obligatori, la pràctica de l'administració de la penitència i certa visió de la sexualitat.

Durant molt de temps, l'Església catòlica ha percebut els abusos sexuals més com un pecat de l'abusador que com un dany causat a la persona abusada. Aquesta concepció ha estat superada, tot i que només recentment.

A partir de les reformes de 2021, el Dret canònic ja no defineix aquests delictes com a infraccions contra les obligacions especials dels clergues, sinó com a atemptats contra la dignitat de les persones afectades. Avui dia, ja no es discuteix que els abusos sexuals de menors són delictes greus que poden causar danys molt severos en les persones que els pateixen i afecten el conjunt de la societat, la qual cosa requereix la col·laboració de l'Església amb la justícia penal de l'Estat.

Les conseqüències dels abusos sexuals poden variar segons diverses circumstàncies relacionades amb la víctima, la seva relació amb l'agressor i la resposta de l'entorn. En molts casos, les víctimes d'abusos en l'àmbit de l'Església han hagut de fer front a conseqüències amb un elevat impacte en les seves vides, agreujades per la falta de reconeixement i per les dinàmiques d'encobriment i ocultació que sovint han hagut de suportar.

Entre aquestes conseqüències destaquen les que afecten el dany espiritual.

Respecte dels menors d'edat, s'ha observat que alguns nens no volen anar a escola, s'aïllen dels seus companys i fins i tot manifesten idees suïcides. A la Unitat d'Atenció del Defensor del Poble hi han acudit familiars de menors d'edat que s'havien suïcidat i tenien indicis que havien patit abusos per part de persones vinculades a l'Església.

Els efectes a llarg termini dels abusos es projecten en molts casos fins a l'edat adulta, especialment si les víctimes no han pogut trobar una resposta adequada a les seves necessitats de justícia i reparació.

Testimonis recollits per la Unitat d'Atenció a les Víctimes

La Unitat d'Atenció ha recollit informació rellevant sobre 487 víctimes, la majoria de les quals van ser escoltades directament (334). El coneixement sobre la resta d'elles es va obtenir a través de testimonis indirectes. A l'informe es recull una gran quantitat de fragments d'aquests testimonis, on es ratifica l'abast de múltiples aspectes presentats a l'informe (al capítol 4 de la part III).

De totes les víctimes, 410 van ser homes (84,19 %) i 76 dones (15,61 %). La gran majoria tenia entre 30 i 75 anys en el moment de l'entrevista, i la franja d'edat més representada és la compresa entre els 50 i 65 anys, amb 186 víctimes (39 %). Aquesta dada resulta congruent amb la informació recollida respecte de la dècada en què es van cometre els abusos. Un 97,2 % d'elles havia estat víctima d'abusos sexuals durant la seva minoria d'edat.

A partir de les dades aportades pels testimonis, s'ha pogut conèixer que el tipus d'abús més comú van ser els tocaments, presents en tres de cada quatre relats. Menys freqüents van ser les conductes de masturbació passiva (22 %) i activa (16,2 %). Va haver-hi 115 casos de violació: concretament, 51 persones van informar que havien patit agressions amb penetració anal (10,47 %), 46 amb penetració oral (9,45 %) i 18 amb penetració vaginal (3,7 %).

Conseqüències dels abusos

Els testimonis han aportat informació rellevant sobre les conseqüències dels abusos. Els problemes emocionals i de conducta van resultar ser els més prevalents i afecten la majoria de persones entrevistades. Van seguir els problemes de relació interpersonal, els problemes funcionals (com ara trastorns del son o de tipus alimentari) i els problemes sexuals. Menys freqüents van resultar ser els problemes cognitius. En analitzar de manera més concreta les

conseqüències informades dels abusos soferts, s'observa que el problema més freqüent són les dificultats en les relacions de parella.

A més, un terç de les víctimes entrevistades directament van mostrar haver tingut símptomes d'estrès posttraumàtic i també un terç d'elles havia experimentat símptomes depressius. S'han considerat com a tals les expressions referides a la sensació de buit, desesperança i falta de confiança en el futur, anhedonia i tristesa en general, experimentada de manera continuada i entesa com un sentiment relacionat amb aquesta vivència en la infantesa.

En una cinquena part dels casos s'han trobat sentiments de vergonya i estigmatització. Aquestes dues característiques, especialment l'última, poden explicar en gran manera la dificultat de les víctimes per relatar les seves experiències al llarg de la seva vida. La sensació que el que han fet és dolent, la culpabilització i la creença de ser diferent de les persones que l'envolten afavoreixen l'aïllament de la víctima.

Altres conseqüències esmentades per les víctimes en les entrevistes van ser: ideació suïcida associada a la vivència d'abús, per la impossibilitat de suportar-ne les conseqüències; problemes d'autoestima; baix rendiment acadèmic; fòbies, ira i hostilitat.

Menció especial mereixen l'abús de substàncies i el rebuig al contacte físic, que apareixen en un 15 % dels relats i són viscudes de manera molt dolorosa per les persones que ho refereixen.

La problemàtica associada a la dificultat per al contacte físic és especialment destacable quan afecta la dificultat per expressar emocions positives amb persones properes, com poden ser fills o nets.

Les conseqüències informades per les víctimes han estat àmpliament reconegudes en els estudis previs publicats sobre aquesta qüestió. Ser víctima d'abús s'ha relacionat amb un elevat aïllament social i una baixa autoestima. Per comprendre aquesta afectació, no és només rellevant l'abús, sinó també la resposta que rep la persona que l'ha patit.

Segons com sigui la reacció de l'entorn, el nen o la nena percep que allò que li provoca sofriment no és un fet que hagi de o pugui compartir i que no pot confiar en les persones que haurien d'haver-lo protegit, i es produeixen danys en el desenvolupament de la confiança, que es projecten en molts casos en la vida adulta. La confiança influeix en la seva capacitat per reconstruir el seu benestar emocional. Tot això permet entendre les raons per les quals les víctimes en molts casos perceben l'ocultació, la negació i l'encobriment, practicats sovint per les autoritats eclesiàstiques, com un fet particularment dolorós.

Un aspecte àmpliament esmentat en les entrevistes a les víctimes ha estat la confiança cap a l'Església i la confiança en Déu, qüestions sobre les quals es va consultar de manera independent. Tot i que una majoria ha afirmat que va perdre la confiança en l'Església, això no sempre va significar una pèrdua de confiança en Déu. Tanmateix, són molts els estudis que han trobat una elevada associació entre patir un abús sexual per part d'un membre de l'Església catòlica i una afectació en la fe. Aquesta conseqüència de l'abús, coneguda com a dany espiritual, resulta especialment dolorosa per a les persones creients, ja que pot minar profundament un aspecte essencial de la vivència existencial i de la salut mental.

Les entrevistes han incidit també sobre aspectes que els estudis previs han assenyalat com a factors de risc d'abús. Entre els factors relatats per les persones entrevistades destaca l'absència (física o emocional) de progenitors, la manca d'educació sexual, la baixa autoestima, ser escolà o residir en un internat religiós i, en menor mesura, trastorns mentals o discapacitats.

En l'àmbit familiar, la vulnerabilitat econòmica i pertànyer a una família profundament religiosa han estat identificats com a possibles factors de risc. A més, han aparegut factors associats amb l'agressor, com el consum d'alcohol o conflictes interns, que han estat analitzats en profunditat en estudis previs realitzats amb aquesta classe d'agressors sexuals.

La resposta de l'Església davant la problemàtica dels abusos

La resposta de l'Església catòlica, almenys en l'àmbit oficial, ha estat caracteritzada durant molt de temps per la negació o la minimització del problema.

A poc a poc, a mesura que s'han divulgat casos i els testimonis de víctimes han anat adquirint més ressonància pública, i a conseqüència de les directrius emanades de la Santa Seu, els representants de l'Església a Espanya han anat adoptant mesures i posicions més fermes, si bé més orientades a la prevenció que a la reparació.

Algunes víctimes han hagut de fer front no sols a la negació i a l'ocultació, sinó fins i tot a pressions i a reaccions de representants de la institució en les quals se'ls culpabilitzava dels abusos soferts.

L'Església catòlica és una institució plural, integrada per persones que han mostrat actituds diferents davant el problema dels abusos. D'aquí que la Comissió Assessora hi hagi pogut detectar bones i males pràctiques. Com a tendència general, l'evolució cap a més consciència del problema en els darrers anys s'ha manifestat sobretot en l'elaboració de protocols i normes internes, que han posat l'accent en la prevenció i han mostrat més dificultat a l'hora de determinar els fets succeïts i de concretar les accions efectives dirigides a la reparació, l'atenció a les víctimes i la reforma institucional.

La resposta de la Conferència Episcopal Espanyola a la petició d'informació per part de la Comissió Assessora reflecteix encara una actitud caracteritzada per les cauteles i reticències.

Malgrat una declarada voluntat de col·laboració, les dades han estat presentades d'una manera que tendeix a minimitzar el fenomen i a relegar-lo a un aspecte marginal en el si de la institució, emfatitzant la dimensió social del problema i defugint abordar els factors interns que poden afavorir les dinàmiques d'abús i d'encobriment.

Les respostes de les diòcesis i de les congregacions religioses són un reflex de la pluralitat a què s'ha fet referència. Cal reconèixer el valor individual i el coratge institucional dels qui han optat per

assumir la responsabilitat que correspon a la institució per la victimització produïda.

Malgrat les normes dictades en els darrers anys, continua observant-se una deficient atenció als drets i necessitats de les víctimes en el procés penal canònic, si es tenen en compte els estàndards internacionals i nacionals sobre drets mínims de les víctimes en el procés penal. Una mostra d'això és la vigència de la norma segons la qual les penes canòniques han d'aplicar-se segons la gravetat del fet i l'escàndol causat.

Sí que cal assenyalar, en tot cas, l'important avenç que ha representat la Instrucció dictada per la Conferència Episcopal Espanyola, el 2023, sobre abusos sexuals, amb una referència especial als casos de menors.

En tot cas, el problema principal no s'ha trobat en el pla normatiu. El Dret canònic disposa de procediments que permeten donar una resposta en l'àmbit intern a les denúncies dels abusos, però en la majoria dels casos la insuficient o deficient resposta a les denúncies ha estat conseqüència d'una manca de compliment o d'una inadequada aplicació de les normes canòniques vigents.

La resposta dels poders públics

La Comissió Assessora s'ha preocupat especialment d'investigar el paper que han exercit els poders públics en prevenció, investigació, sanció i reparació dels abusos.

Durant molt de temps, les institucions, en general, han romàs inactives davant la realitat dels abusos sexuals i no han realitzat els esforços necessaris per protegir els menors d'edat davant del risc d'abús als centres educatius i en altres institucions socials, moltes d'elles dependents de l'Església catòlica, malgrat que podien ser coneixedores de la gravetat d'aquest risc, almenys des de l'elaboració de l'esmentada enquesta sobre abús sexual infantil el 1994, encarregada pel mateix Govern espanyol.

Això ha impedit no sols detectar, sinó també prevenir els casos d'abús que haurien pogut rebre una resposta adequada.

La majoria de casos que han arribat a ser denunciats, malgrat ser una molt petita part de la realitat del problema, no han trobat resposta per part del sistema de justícia penal, a causa, en gran manera, de l'aplicació de les normes de prescripció del delictes. Malgrat que aquestes normes s'han modificat mitjançant la Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència, per fer front al problema del temps que necessiten moltes víctimes per poder prendre la decisió de denunciar els fets i fer front a les seves conseqüències, la prohibició d'aplicar retroactivament la llei de reforma impedeix respondre per la via penal als fets del passat.

També cal tenir en compte que la possibilitat d'obtenir una indemnització per la via judicial, a través d'un procediment penal o civil, ensopega amb altres dificultats, entre les quals hi ha les de poder seguir un procediment contra la persona abusadora o contra una entitat que pugui ser declarada com a responsable civil subsidiari, el risc de no obtenir una sentència condemnatòria, la mort del perpetrador o la prescripció. Aquesta situació ha generat en moltes víctimes un sentiment de frustració, en no poder obtenir justícia.

A més, la possibilitat d'obtenir una reparació per la via d'un procés judicial civil no ha estat efectivament a l'abast de la gran majoria de víctimes, atesos els costos i les dificultats d'aquesta classe de processos i, una vegada més, el problema de la prescripció. Crida l'atenció que, a diferència del succeït amb les normes sobre la prescripció del delictes, no han estat objecte de reforma legal els terminis per acordar la prescripció de la responsabilitat civil.

Les dificultats existents en la pràctica perquè les víctimes rebin una reparació efectiva han estat revelades per diversos estudis, en els quals s'ha proposat adoptar mesures que permetin superar les greus deficiències que es manifesten en la pràctica de l'execució judicial de la responsabilitat civil.

La qüestió de la responsabilitat civil subsidiària, per la qual pot imposar-se l'obligació d'indemnitzar a la diòcesi, congregació o una altra institució en el si de les quals s'hagi comès el delictes per part

d'una persona vinculada a aquesta, adquireix en aquest tema especial interès.

Tot i que són diverses les sentències que han imposat condemnes civils d'aquesta classe, les víctimes han de superar importants obstacles per aconseguir-les, com les d'haver d'exercir l'acusació particular. Per això, ha de ser valorada positivament la recent directriu de la Fiscalia General de l'Estat (2023) per la qual es requereix als membres del ministeri fiscal una posició més ferma en la petició de la responsabilitat civil subsidiària.

Reparació

Als problemes indicats cal afegir-hi que les víctimes no han obtingut reparació del dany causat ni prou suport per part de les institucions a través dels mecanismes actualment existents. Mostra d'això és l'escàs nombre de persones que han acudit a les oficines d'atenció a les víctimes del delictes, l'actuació de les quals està centrada de manera molt majoritària en les víctimes d'una altra classe de delictes, o les deficiències en l'aplicació de la Llei 35/1995, d'11 de desembre, d'ajudes i assistència a les víctimes de delictes violents i contra la llibertat sexual. Aquesta norma, malgrat les reformes que va haver-hi el 2021 i 2022, ofereix un marc normatiu i institucional insuficient perquè les persones afectades per aquests delictes vegin satisfets els seus drets a la informació, participació, reparació, suport i accés a la justícia.

El problema de la insuficient ajuda econòmica rebuda per les víctimes de delictes sexuals a través del procediment administratiu previst en la Llei 35/1995 ha estat posat de manifest en diversos estudis. La Comissió Assessora ha obtingut informació sobre l'escàs nombre de sol·licitants d'ajudes, de l'elevat percentatge de rebuig de les sol·licituds i de les minses quantitats acordades en els poquíssims casos en què s'ha arribat a reconèixer el dret a una ajuda econòmica.

Les causes d'aquesta situació no sols es troben en les insuficiències de la llei, en part corregides recentment, sinó en la falta d'autonomia de l'òrgan administratiu competent per atorgar-les. Davant d'això, els poders públics han de prendre degudament en

consideració la Directiva 2004/80 UE, sobre la indemnització a les víctimes de delictes, que exigeix als estats que les normes nacionals assegurin una indemnització justa i adequada pels perjudicis soferts. La Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea, de 16 de juliol de 2020, C-129/19 ha emès un criteri segons el qual les ajudes actualment atorgades a Espanya es troben molt per sota d'allò que exigeix la norma europea esmentada.

Àmbit educatiu

D'altra banda, la Comissió Assessora ha constatat que, al llarg dels anys, l'Estat no ha actuat segons la responsabilitat que li incumbeix davant un problema que té una dimensió institucional i que s'ha produït en l'àmbit de les seves obligacions de prevenció, supervisió i control. Això és particularment rellevant pel que fa al sistema educatiu.

L'educació constitueix un servei públic des de fa dècades. Abans de l'aprovació de la vigent Constitució, la Llei 14/1970, general d'educació i finançament de la reforma educativa, va establir (article 3.1) que l'educació havia de considerar-se «amb caràcter general» com un «servei públic fonamental». Va ser en aquells anys quan, com s'ha pogut comprovar, es va produir una gran part dels abusos de què s'ha ocupat aquest informe i l'Església era el principal gestor de l'ensenyament privat a Espanya.

Posteriorment, la Llei orgànica 2/2006 ha reconegut un model de doble xarxa de centres públics i privats i ha disposat que «el servei públic de l'educació pot ser prestat pels poders públics i per la iniciativa social, com a garantia dels drets fonamentals dels ciutadans i la llibertat d'ensenyament». La implantació d'un model de doble xarxa no implica que l'Estat pugui desentendre's de l'educació que es du a terme als centres privats.

En els últims temps, s'han produït algunes iniciatives públiques dirigides a donar una resposta positiva al problema que aquí s'aborda. Cal destacar en aquest sentit, d'una banda, la Comissió creada el 2019 a Catalunya pel Síndic de Greuges (òrgan nomenat pel Parlament de Catalunya per a la protecció dels drets humans i la

defensa dels ciutadans enfront dels poders públics en aquesta comunitat) i, per una altra, la Llei foral 24/2022, de 5 de juliol, de reconeixement de les víctimes d'abusos sexuals comeses en el si de l'Església catòlica de Navarra.

Aquesta llei de Navarra va establir un procediment administratiu perquè les víctimes poguessin obtenir un reconeixement. Aquesta iniciativa, que ha rebut una valoració positiva per part d'algunes víctimes que han obtingut ja un reconeixement oficial, té com a limitació el fet de no preveure l'assignació de cap mena de compensació econòmica nuada a la declaració administrativa de víctima, que queda, per tant, en el pla merament simbòlic i moral.

La necessitat de prevenir i de reparar

El reconeixement del problema dels abusos sexuals a l'Església catòlica comporta la necessitat d'emprendre un doble curs d'acció, centrat, d'una banda, en la prevenció i, per una altra, en la reparació. Tots dos processos estan relacionats. El coneixement dels diversos factors de risc és la base des de la qual han de dissenyar-se les mesures de prevenció, que competeix adoptar, especialment, als qui exerceixen funcions de responsabilitat i lideratge en el si de l'Església.

Són conegudes les reivindicacions plantejades des de certs sectors, incloses algunes associacions de víctimes, a favor d'una reforma legal que estableixi la imprescriptibilitat dels delictes d'abús sexual infantil. Una llei que modifiqués el Codi penal en aquest sentit no podria aplicar-se amb efectes retroactius, per la qual cosa, per si sola, no podria donar resposta a les demandes de justícia de les víctimes de delictes comesos fins al moment present.

Per aquesta raó, aquest informe se centra en aquelles recomanacions als poders públics que permetin a aquests complir de manera efectiva amb els drets de les víctimes a la veritat, la justícia i la reparació del dany sofert, sense excloure que puguin adoptar-se, si s'escau, altres reformes legals sobre aquest tema, centrades en aspectes de prevenció de victimitzacions futures, considerats per les

víctimes com una forma de reparació a través de les garanties de no repetició.

Paper dels poders públics

Tot i que la resposta als abusos sexuals comesos en l'entorn eclesiàstic és primer de tot una obligació de l'Església catòlica, els poders públics estan també obligats a activar els procediments que siguin necessaris perquè les víctimes d'aquests delictes puguin veure satisfet el seu dret a la veritat, la justícia, la reparació i les garanties de no repetició.

Per això, les institucions competents en matèria educativa han d'actuar diligentment en les tasques d'inspecció i supervisió dels centres educatius. També cal que extremin el seu zel els departaments competents en relació amb les activitats organitzades per entitats privades en l'àmbit de l'oci i temps lliure.

Obligació de reparació

A més de l'obligació de reparació que incumbeix a l'Església catòlica pels danys ocasionats per clergues, religiosos o religioses, persones contractades o que actuen al seu servei, hi ha una obligació de l'Estat que es fonamenta no sols en els deures generals de solidaritat.

Es tracta d'aquells casos en què els abusos s'han comès en un centre educatiu o en el context d'una activitat en la qual l'Estat tenia un deure de supervisió. En aquests supòsits cal considerar l'existència d'una responsabilitat de l'Estat per un deficient compliment d'aquest deure.

La victimització sexual a l'Església és un fenomen complex. La temptació d'abordar-lo des de respostes ràpides que resolen algunes qüestions pràctiques que apareixen a primer cop d'ull és un risc que algunes vegades ha implicat un agreujament del dolor de les víctimes. Per això, la reparació ha d'abordar-se des d'una perspectiva que tingui en compte diverses actuacions per part de les institucions responsables i dels poders públics.

La justícia restaurativa pot oferir una resposta a les necessitats de les víctimes, encara que planteja una sèrie d'exigències, la primera de les quals és la voluntarietat. Les experiències de les víctimes participants en processos restauratius donen bon compte de la importància de la necessitat de parar atenció i respectar les circumstàncies de cada persona en tota la seva profunditat.

Són conegudes les reticències expressades des de certs sectors davant els processos de justícia restaurativa. Davant d'això, cal recordar la diversitat de les víctimes i de les seves necessitats. Algunes desitgen donar veu al seu dolor i ser escoltades i reconegudes, d'altres volen conèixer el que la institució està fent per prevenir i protegir els menors. És freqüent el rebuig i la desconfiança davant de qualsevol resposta de la institució a la qual va pertànyer o pertany l'agressor. En aquests casos, la justícia restaurativa és una via legítima i útil perquè les víctimes que vulguin participar en aquesta classe de processos obtinguin justícia. Per a això cal que les víctimes puguin disposar d'espais de justícia restaurativa professionalitzats, amb estàndards de funcionament transparents, d'accés universal a totes les víctimes que ho desitgin i finançats per l'Església.

Compensació econòmica

La compensació econòmica no pot estar subjecta a la discrecionalitat d'una o altra institució ni sotmesa a criteris desvinculats d'una valoració professional especialitzada. S'ha constatat el risc que la determinació de les compensacions depengui de decisions de les diferents organitzacions religioses o dels professionals contractats per elles i que això generi desigualtat, a més de reproduir l'opacitat, l'arbitrarietat i el silenciament que han format part de les dinàmiques de l'abús.

Cal que les compensacions es determinin en el si d'un procediment reglat, per part d'un òrgan independent i imparcial format per un equip multidisciplinari de professionals. La quantia indemnitzadora pot ser fixada dins d'un procés restauratiu o de manera complementària o alternativa a aquest, partint del

reconeixement del dany i de la veritat, la reparació i les garanties de no repetició.

Assumir la responsabilitat

El reconeixement del dany de les víctimes i la reparació no poden desvincular-se de l'assumpció de responsabilitat, no sols per part dels qui han causat directament el dany, sinó també dels qui l'han afavorit, l'han incrementat, l'han encobert o no l'han evitat quan podien haver-ho fet.

L'Església catòlica, com qualsevol grup de la societat, no pot desentendre's de la responsabilitat social, tot i que a ella li concerneix d'una manera especial, atesa la seva aspiració a exercir un lideratge moral.

Les experiències en altres països mostren que la institució pot emprendre aquest procés, assumint la necessitat de donar una resposta clara i compromesa a les demandes de justícia, combinada, naturalment, amb una millora fonamental de l'educació afectiva i intel·lectual de tots els membres de l'Església, molt especialment dels clergues i les persones consagrades.

Les expressions públiques, la sanció dels individus culpables, la petició de perdó, fins i tot el pagament de compensacions i l'establiment de procediments de prevenció, tot i sent necessaris, no són mesures suficients. Limitar la reacció a les denúncies d'abusos a aquestes actuacions imprescindibles podria propiciar que es preservessin les estructures existents que són a la base del problema. La formació del clergat i la preparació dels qui hagin de tenir responsabilitats jeràrquiques en ordes i moviments religiosos ha de ser considerada com una prioritat, amb atenció a la necessitat de superar les insuficiències en el terreny afectiu, emocional i sexual.

Els poders públics han d'emprendre actuacions basades en la responsabilitat que els incumbeix en la protecció dels menors d'edat en totes aquelles situacions respecte de les quals cal detectar situacions de risc per a la seva salut física i mental, especialment en l'àmbit educatiu, però també en aquells altres entorns institucionals

en els quals els menors tenen contacte amb adults en l'àmbit de l'oci i de les activitats extraescolars o de temps lliure.

Els poders públics tenen la responsabilitat de garantir que les víctimes d'aquests delictes puguin veure satisfet el dret a la justícia que reclamen. Aquesta satisfacció exigeix algun tipus de declaració pública en la qual, a partir d'un principi de prova presentat davant d'un òrgan especial integrat per persones expertes i independents, es faci constar que un fet ha tingut lloc, se n'expressi el caràcter injust i es reconegui com a víctimes els qui n'han sofert les conseqüències, a més d'acordar-se'n una reparació.

RECOMANACIONS

De les conclusions de l'informe, se'n dedueix una sèrie de recomanacions dirigides, en una gran part, al poder legislatiu i a la resta dels poders públics. En síntesi, són les següents:

1. Reconeixement

- a) L'acceptació de la gravetat del problema dels abusos sexuals en l'àmbit de l'Església catòlica i del dany causat en totes aquelles persones que han estat víctimes d'aquests abusos mitjançant un acte públic de reconeixement i reparació simbòlica.
- b) La realització d'un reconeixement públic del prolongat període de temps de desatenció i d'inactivitat, en particular, entre 1970 i 2020, durant el qual els poders públics no van establir procediments adequats de detecció i reacció enfront dels abusos sexuals de menors comesos en centres escolars dependents de l'Església catòlica.

El desplegament de la via que recull l'article 37 de la Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de

la llibertat sexual, pel que fa a la manera d'acreditar la situació de violència sexual sense que estigui limitada a un moment concret.

- c) Cal que l'Església catòlica adopti compromisos públics per al reconeixement de les víctimes, la reparació i, en el que calgui, la reforma institucional.

2. Prevenció

- a) El desplegament reglamentari de les disposicions de la Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència que siguin rellevants per prevenir, detectar i perseguir els abusos sexuals de menors, en particular, de les figures del coordinador o coordinadora de benestar i protecció (article 35.1) i del delegat o delegada de protecció (article 48).
- b) La revisió periòdica del conjunt de la normativa aplicable en aquest àmbit, en particular la Llei 4/2015, de l'Estatut de la víctima, i les esmentades lleis orgàniques 8/2021 i 10/2022, així com la resta de la normativa concordant, per verificar si les normes en vigor estan aconseguint els objectius previstos de prevenció, detecció i persecució i per valorar si són necessàries reformes addicionals o més dotacions pressupostàries.
- c) La inspecció educativa ha d'exercir una supervisió efectiva per assegurar que els centres docents, amb independència de la seva titularitat pública o privada, compleixin amb les normes que preveu la Llei orgànica 8/2021 i els protocols existents.
- d) Els protocols de prevenció dissenyats per les institucions religioses, així com les guies d'actuació davant de les denúncies o sospites de casos d'abús, haurien d'estar d'acord amb les previsions dels protocols impulsats per l'Administració.

- e) Així mateix, cal posar els mitjans necessaris perquè els abusadors que siguin clergues o religiosos siguin tractats amb els programes d'intervenció basats en l'evidència que s'utilitzen per a altres abusadors per part de professionals de la psicologia formats en aquesta mena de violència.

3. Reparació

- a) La creació d'un òrgan especial de caràcter temporal —dins un determinat procediment administratiu— que tingui com a finalitat la reparació de les víctimes d'agressió o abús sexual infantil en l'àmbit de l'Església catòlica en aquells casos en què, per la prescripció del delictes o altres causes, no s'hagi pogut seguir un procés penal contra el victimari. Aquesta obligació de reparació de l'Estat respecte dels casos d'abusos esdevinguts en el si d'institucions públiques o subjectes a una supervisió pública pot complir-se, en relació amb els abusos en l'àmbit de l'Església catòlica, en cooperació amb aquesta institució o amb caràcter subsidiari a la responsabilitat d'aquesta.
- b) La creació d'un fons estatal per al pagament de les compensacions a favor de les víctimes que acordi l'òrgan especial esmentat en el punt anterior, en la mesura que la reparació correspongui a l'Estat.
- c) L'adopció d'una llei que, a més del procediment de reparació indicat abans, pugui reformar el règim de prescripció de l'acció de responsabilitat civil derivada dels delictes d'agressió i abús sexuals de menors, adoptant els criteris establerts per al còmput del termini de la prescripció del delictes en l'esmentada Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència, de manera que puguin acordar-se judicialment indemnitzacions respecte de casos anteriors a la seva entrada en vigor.
- d) La reforma de la Llei 35/1995, d'11 de desembre, d'ajudes i assistència a les víctimes de delictes violents i contra la

llibertat sexual, amb la finalitat d'assegurar que les quanties de les indemnitzacions per delictes sexuals s'ajustin als estàndards de la Unió Europea, garantir que les sol·licituds siguin ateses per un òrgan integrat per persones expertes i independent i adequar el procediment a les necessitats de les víctimes.

- e) L'impuls de les reformes legislatives necessàries per facilitar els processos de justícia restaurativa, assegurant que mitjançant professionals especialitzats pugui oferir-se una via de reparació a les víctimes que desitgin voluntàriament participar en aquests processos, i aixecar els obstacles actualment existents per a la seva aplicació en l'àmbit de la delinqüència sexual.

4. Suport a les víctimes

- a) Les modificacions legals oportunes, per assegurar que totes les persones víctimes de violència sexual, amb independència del seu sexe i identitat sexual, tinguin dret a l'assistència integral especialitzada i accessible que els ajudi a superar les conseqüències físiques, psicològiques, socials o d'una altra índole derivades de la violència.
- b) Els jutges i fiscals han de prioritzar l'escolta a les persones afectades per aquesta mena de delictes i assegurar la notificació en persona de les resolucions que posin fi al procediment per prescripció, amb una explicació en llenguatge clar del seu abast i de l'existència d'altres vies alienes al procés judicial penal.
- c) Les administracions competents han de garantir que les oficines públiques d'atenció a les víctimes del delicte prestin una atenció integral (que inclogui atenció psicològica, jurídica i social) a les víctimes dels delictes contra la llibertat sexual, especialment a les persones que els hagin patit sent menors d'edat en l'àmbit de centres educatius o religiosos.

- d) Cal establir un mecanisme de coordinació entre les oficines de protecció del menor i prevenció d'abusos de l'Església catòlica i les oficines d'atenció a les víctimes del delictes dependents del Ministeri de Justícia o dels governs de les comunitats autònomes.
- e) L'Església catòlica ha de posar els mitjans necessaris per ajudar les víctimes d'abús sexual en el seu procés de recuperació, oferint tractament a les víctimes de casos històrics, prescrits o d'aquells en què l'agressor o la víctima hagin mort però la família d'aquesta requereix atenció. El professional ha de ser lliurement triat per la víctima i la seva ajuda estendre's, quan calgui, als familiars que hagin resultat afectats.

5. Formació i investigació

- a) Els col·legis oficials de professionals dedicats a l'atenció psicològica, social o a l'educació de menors d'edat han d'oferir una formació especialitzada als professionals que intervinguin amb víctimes d'abusos ocorreguts en l'àmbit religiós, abordant aspectes relatius a la rellevància psicològica de la fe i al dany espiritual derivat d'aquesta forma de victimització sexual.
- b) Els poders públics han de garantir el compliment de les previsions normatives, en particular, les de l'esmentada Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència, pel que fa a la necessitat que tots els professionals en contacte amb menors d'edat rebin formació adequada sobre els abusos sexuals, especialment als centres educatius, amb independència de la seva titularitat pública o privada, i en altres institucions.
- c) El Consell General del Poder Judicial, la Fiscalia General de l'Estat i els col·legis d'advocats i procuradors han de vetllar per l'adequada formació i sensibilització dels membres de la

carrera judicial i fiscal i dels professionals esmentats, en relació amb la problemàtica aquí tractada.

- d) Les diòcesis i els instituts de vida consagrada haurien de permetre l'accés dels investigadors a la informació que contenen els arxius. Així mateix, haurien de dur a terme una revisió completa dels arxius en què es conservi la documentació dels *delicta graviora* i de l'arxiu del tribunal eclesiàstic, amb la participació d'experts.
- e) Les institucions religioses de l'Església a Espanya haurien de prestar la màxima atenció tant als processos de selecció dels seus membres com a la seva formació per a la detecció dels abusos. Igualment, haurien de supervisar el seguiment en l'aplicació dels seus protocols i dels procediments canònics davant dels abusos, així com en l'acolliment, suport i assessorament a les víctimes.

Consideració final

Les conclusions i les subsegüents recomanacions d'aquest informe, aquí resumit, no pretenen ser una última paraula. I, menys encara, una solució definitiva o un punt final, davant d'un dany tan gran que ha afectat i que afecta tantes persones des de fa tant de temps. Més aviat aspiren a contribuir a la presa de consciència iniciada fa uns anys per part de la societat espanyola, recordant i requerint a l'Església catòlica i als poders públics que continua oberta la necessitat de donar una resposta a les víctimes.

«El Congrés dels Diputats encomana al Defensor del Poble, alt comissionat de les Corts Generals per a la defensa dels drets fonamentals, que constitueixi una comissió independent, presidida per ell, amb l'encàrrec d'elaborar un informe sobre les denúncies per abusos sexuals en l'àmbit de l'Església catòlica i el paper dels poders públics».

Encomanda del Congrés dels Diputats, 10 de març de 2022

www.defensordelpueblo.es